

'OKU 'I AI E TOTONU 'A E FĀNAU TAKITAHA

'Oku 'i ai ho'o totonu ke ke malu, mo'ui lelei, mo fiefia 'i he mo'ui 'oku lelei!

Kuo fokotu 'u mai 'e he United Nations Convention ki he Rights of the Child, 'a e ngaahi totonu 'o e fānau kotoa pē, ta 'u 0 ki he 18, pea mo e ngaahi fatongia 'o e pule 'angá ki hono fakapapau 'i 'oku tauhi 'a e ngaahi totonu ko iá.

'Oku makatu 'unga 'a e ngaahi totonu 'o e fānaú 'i he me'a 'oku fiema 'u 'e ha ki 'i tamasi 'i/ta 'ahine ke mo'ui, tupulaki, kau atu mo a 'usia e tu 'unga totonu te nau malava 'o a 'usiá.

'I Aotearoa Nu 'usila, 'oku mau tali 'a e ngaahi totonu 'o e fānaú fakatatau ki he fakamatala 'a e Te Tiriti o Waitangi, pea mo e fehokotaki 'o e tamasi 'i/ta 'ahiné ki honau fāmilí, whanau, hapu, iwi mo e komiunitii.

1 'Okú ke 'i lalo nai 'i he ta 'u 18? Kapau 'oku 'io, 'oku kaunga 'a e ngaahi totonu kotoa ko 'ení kiate koe!

2 'Oku 'i ai ho' o totonu ke tauhi lelei 'i koe 'i he taimi kotoa pē.

3 'Oku totonu ke fai 'e he kakai lalahí 'a e me'a 'oku kaunga lelei taha kiate koe.

4 Kuo pau ke fai 'e he pule 'angá a e me'a kotoa pē te nau malavá ke fakapapau 'i 'oku faka 'apa 'apa 'i ho' o ngaahi totonú pea 'okú ke 'ilo ki ai.

5 Kuo pau ke faka 'apa 'apa 'i 'e he pule 'angá 'a e totonu ho fāmilí mo e whanau ke poupu 'i koe ke ke 'ilo 'i mo faka 'aonga 'i ho' o ngaahi totonú.

6 'Oku 'i ai ho' o totonu ke ke mo'ui mo tupu hake 'i he founga mo'ui lelei.

7 'Oku 'i ai ho' o totonu ki ha hingoa pea ke kau ki ha fonua. 'Oku 'i ai foki mo ho' o totonu, 'i he malava lelei tahá, ke 'ilo 'i mo tokanga 'i koe 'e ho' o ongomātu 'á.

8 Kuo pau ke faka 'apa 'apa 'i 'e he pule 'angá 'a ho' o totonu ki ha hingoa, tangata 'i fonua mo ha fāmilí.

9 'Oku 'i ai ho' o totonu ke ke nofo mo ho' o ongomātu 'á pea ke fetu 'utaki mo kinaua kapau 'okú ke mavahe mei ha taha pe meiate kinaua fakatou 'osi, koloa pē ke malu.

10 'Oku 'i ai ho' o totonu ke ke sio ki ho fāmilí kapau 'oku nau nofo 'i ha fonua kehe.

11 'Oku 'i ai ho' o totonu ke malu 'i koe mei hano 'ave ta 'efakalao mei he fonuá.

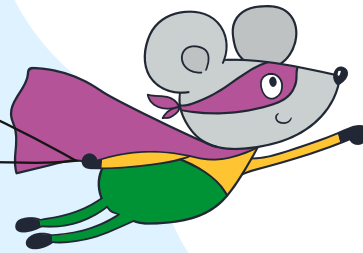
12 'Oku 'i ai ho' o totonu ke fanongoa ho ngaahi fakakaukáu, fakakaukau 'i mo to 'o mamafa 'e he kakai matu 'otu 'á, 'i he taimi 'oku fai ai ha tu 'utu 'uni 'oku kaunga kiate koe.

13 'Oku 'i ai ho' o totonu ke ke kumi mo vahevahe ha fakamatala pea ke fakamatala 'i ho ongó 'i he ngaahi founga kehekehe.

14 'Oku 'i ai ho' o totonu ke ke fakakaukau mo tui ki he me'a 'okú ke loto ki aí pea ke ke fakahoko ho' o founga tui fakalotu pē 'iate koe.

15 'Oku 'i ai ho' o totonu ke ke feohi mo ha ngaahi kaungāme 'a pea kau ki ha ngaahi kulupu pe ngaahi kalapu.

MĀLOHI MAKEHE LAHI

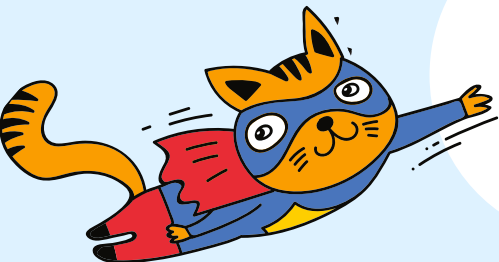
Save the Children

19 'Oku 'i ai ho 'o totonu ke malu 'i koe mei hano fakamamahi 'i pe ngaohikovia.

20 'Oku 'i ai ho 'o totonu ki ha tokangaekina makehe pea ke nofo 'i ha feitu 'u malu kapau 'oku 'ikai ke ke nofo mo ho 'o ongomātu 'á.

21 'Oku 'i ai ho 'o totonu ki ha tokangaekina mo e malu 'i kapau 'oku pusiaki 'i pe 'okú ke nofo 'i ha 'api tauhi fakalao fositā.

22 Kapau ko ha tokotaha kumi hūfanga koe, 'oku 'i ai ho 'o totonu ki ha malu 'i makehe mo ha tokoni pea 'okú ke ma 'u 'a e totonu tatau pē 'oku ma 'u 'e he fānau na 'e fanau 'i 'i Nu 'u Silá.

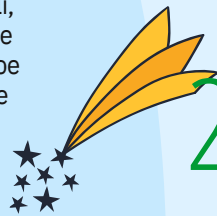
23 Kapau 'oku 'i ai ha 'o faingata 'a 'ia fakaesino, 'oku 'i ai ho 'o totonu ke ke lava 'o ako mo tokanga 'i koe ke ke a 'usia ho 'o tu 'unga malava ke a 'u ki aí.

24

'Oku 'i ai ho 'o totonu ke tokanga 'i koe kapau 'okú ke puke pe lavea. 'Oku 'i ai ho 'o totonu ki ha vai 'oku ma 'a, me 'akai mo 'ui lelei, ko ha 'ātakai ma 'a mo malu, pea mo ha fakamatala ke tokoni ke ke mo 'ui lelei.

25

Kapau 'okú ke nofo mama 'o mei ho fāmilí, 'oku 'i ai ho totonu ke ha 'u ha kakai kiate koe mo vakai 'i pe 'okú ke malu mo fiefia.

'OKU 'I AI E
TOTONU 'A E
FĀNAU TAKITAHA

Save the Children

26

'Oku 'i ai e totonu ho fāmilí pe whanau ki ha tokoni fakapa 'anga mei he pule 'angá kapau 'oku 'ikai ke nau lava 'o tokoni 'i ho 'o ngaahi fiema 'ú.

27

'Oku 'i ai ho 'o totonu ki ha me 'akai, vala, mo ha feitu 'u malu ke ke nofo ai pehē ki he ngaahi fiema 'u tefitō.

28

'Oku 'i ai ho 'o totonu ki ha ako lelei pea kuo pau ke faka 'apa 'apa 'i ma 'u pē koe 'e he faiakó mo e kakai lalahi kehe 'i he akó.

29

'Oku totonu ke tokoni 'i koe 'e ho 'o akó ke tupulahi ho 'ulungaangá, ngaahi talēnití mo e ngaahi me 'a te ke malavá.

30

Kapau ko ha Māori koe pe 'okú ke ha 'u mei ha 'ulungaanga fakafonua kehe, 'oku 'i ai ho 'o totonu ke faka 'aonga 'i ho lea fakafonua mo fakahoko e ngaahi 'ulungaanga fakafonua ho fāmilí.

31

'Oku 'i ai ho 'o totonu ke ke mālōlō, va 'inga mo kau ki ha ngaahi 'ekitiviti hangē ko e sipotí mo e mūsiká.

32

Kapau 'okú ke ngāue, 'oku 'i ai ho 'o totonu ki ha ngaahi makatu 'unga malu 'i he ngāue pea ke totongi totonu koe.

33-39

'Oku 'i ai ho 'o totonu ke ke malu mei fa 'ahinga kotoa 'o e taá, taú, faito 'o konatapú, kaiha 'á (ha tamasi 'i/ta 'ahine), fakamamahi 'i, ngaohikoviá mo e tautea fakamamahi mo fakalaveá.

40

40. 'Oku 'i ai ho 'o totonu ke tauhi totonu koe pea mo ma 'u ha tokoni mei ha taha hangē ko ha loea 'o kapau te ke maumau 'i 'a e laó pe tukuaki 'i koe ki hono maumau 'i 'o e laó.

41

Kapau 'oku 'omi 'e he ngaahi lao 'o Nu 'u Silá ha malu 'i lelei ange 'i he Children 's Convention, ki ho 'o ngaahi totonú, pea 'oku totonu leva ke faka 'aonga 'i 'a e ngaahi lao ko ía.

42

'Oku 'i ai ho 'o totonu ke ke 'ilo 'i ho ngaahi totonú! 'Oku totonu ke 'ilo 'i foki 'e he kakai lalahi 'a e ngaahi totonu ko 'eni mo nau tokoni atu ke ke ako kinautolu.

43-54

Oku totonu ke ngāue fakataha 'a e kakai lalahi mo e pule 'angá ke fakapapau 'i 'oku faka 'apa 'apa 'i 'a e ngaahi totonu 'o e fānau mo e kakai iiki kotoa pē.

